

**БАНАТСКА
ПЛАТФОРМА**

Станиште
еколошки центар

БАНАТСКА ПЛАТФОРМА

За учешће локалних заједница у преговорима Србије са ЕУ

Приступни преговори Србије и Европске уније званично су започели јануара 2014. године, чиме је почео вишегодишњи процес, који ће на свом крају довести до испуњења услова за чланство Србије у ЕУ. У суштини, термин „преговори“ није одговарајући, јер се не поставља питање да ли ће будућа чланица прихватити сву ЕУ регулативу подељену у 35 тематских поглавља, праксу и стандарде, нити под којим условима, већ се договара само о роковима када ће то учинити и о износу новчане помоћи, коју ће за то добити од ЕУ.

Прва преговарачка поглавља за Србију отворена су у децембру 2015. године. Велика већина прописа и пракси усвојиће се и спровести до дана учлањења, али за одређене области, најчешће оне које су технички и финансијски најзахтевније, преговараће се прелазни рокови (на пример 5, 7 или 10 година након учлањења), у којима ће и те обавезе морати да се спроведу. Пример таквих области, за које ће се вероватно тражити одлагање изједначавања домаће праксе са европском, јесу пречишћавање отпадних вода или управљање комуналним отпадом.

Током овог процеса, ЕУ и државе чланице преговарају искључиво са представницима власти и државне управе државе кандидата, док учешће представника цивилног друштва није формални услов за његово спровођење. Међутим, како прихватање ЕУ регулативе и праксе значи

реформисање целог друштва, неопходно је да се у процес, на различите начине, укључи што више заинтересованих страна и јавности. Зато ЕУ охрабрује државе кандидате да развију консултације са заинтересованим странама и јавношћу.

Општа је процена да учешће грађана и њихових удружења није задовољавајуће. Зато постоји потреба да се формира механизам, преко којег би грађани комуницирали са телима и органима који непосредно учествују у преговорима. Један од тих механизма је оснивање Банатске платформе, која у овом тренутку окупља 20 организација из 10 општина Баната, уз координацију Еколошког центра „Станиште“ из Вршца.

Платформа окупља удружења грађана из Вршца, Беле Цркве, Ковина и Делиблата, Зрењанина и Лукиног Села, Житишта и Торка, Нове Црње, Кикинде, Чоке, Новог Кнежевца и Кањиже, уз учешће и НВО које нису са подручја Баната (Врбас, Оџаци, Нови Сад, Смедерево, Сремска Митровица).

Платформа је тренутно фокусирана на теме које се тичу поглавља 11 (пољопривреда), 12 (ветерина и безбедност хране) и 27 (заштита животне средине), јер су важна за локалне заједнице у Банату. Кроз три радионице и 9 округлих столова, представници локалних самоуправа и удружења грађана добили су информације о процесу преговора, разменили мишљења и дали препоруке органима и телима који непосредно учествују у преговорима.

ПРЕПОРУКЕ БАНАТСКЕ ПЛАТФОРМЕ ЗА ПРЕГОВОРЕ СРБИЈЕ СА ЕУ

- 1. Створити услове за побољшано учешће цивилног друштва, локалних самоуправа и локалних привредника у процесу преговора о приступању Србије Европској унији, у вези Поглавља 11, 12 и 27.**

У то спада информисање о значају процеса приступања, правно-финансијским приликама и изазовима, правима физичких и правних лица и могућностима за учешће у преговорима.

- 2. Појачати надзор у области заштите животне средине на локалном нивоу, нарочито над управљањем и финансирањем заштићених подручја природе и заштитом животне средине уопште, укључујући санкционисање противправних радњи. Побољшати рад инспекције, правосуђа и органа јавне управе.**

- 3. Радити на јачању капацитета локалних еколошких и пољопривредних удружења за писање пројеката, спровођење и извештавање.**

На простору Баната постоји велики број иницијатива у вези заштите природе и животне средине, пољопривреду и рурални развој, али недостају специфична знања, што смањује шансе да се искористе не само национална средства већ и финансијски инструменти ЕУ.

- 4. Створити правно-институционалне услове за обезбеђење успешног спровођења поступка процене утицаја (ПУ) и стратешке процене утицаја (СПУ) на животну средину на свим нивоима, нарочито у односу на заштићена подручја природе.**

Ово подразумева јачање капацитета на нивоу надлежног министарства, АП Војводине и нарочито на локалном нивоу, спречавање сукоба интереса и усклађивање прописа у области ПУ и СПУ са Законом о планирању и изградњи, бољу координацију надлежних служби и побољшање информисања и учешћа јавности и правне заштите. Такође треба размотрити и шире реформе у вези са постојећим институционалним оквиром.

- 5. Створити услове који ће обезбедити јавности приступ информацијама, учешће у питањима која се тичу животне средине (локалне политике, ПУ, СПУ) и правну заштиту у складу са Архуском конвенцијом на свим нивоима власти.**

Израда акционих планова за учешће јавности (нарочито на локалном нивоу) као стратешког оквира за предузимање мера, као и институционализацију информисања и учешћа јавности у форми функционалних локалних савета за заштиту животне средине (тзв. зелени савети).

- 6. Створити правни и институционални основ за почетак коришћења поступка оцене прихватљивости у синергији са ПУ и СПУ.**

- 7. Наставити планирање и изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода, производњу пијаће воде и депонија за одлагање и третман чврстог отпада.**

Банат се суочава са проблемима загађања услед отпадних вода, као и проблемима у вези са недостатком квалитетне пијаће воде. Истовремено се јавља проблем у вези са управљањем чврстим отпадом због неодговарајуће сакупљачке структуре, недовољне еколошке свести и одсуства надзора. Посебно је указано на проблеме у вези са спаљивањем отпада на отвореном простору и загађења (пољопривредног) земљишта односно површинских/подземних вода, услед отпадних вода, тешких метала и ђубрива. Одсуство сакупљачке инфраструктуре доводи не само до загађења, већ и до смањења рециклаже.

- 8. Интензивирати рад на отклањању несанитарних и „дивљих“ депонија, и санацији загађеног земљишта.**

Република Србија се Стратегијом о управљању отпадом за период 2010-2019 определила за регионални приступ у одлагању отпада. Међутим, истовремено је потребно наставити рад на затварању великог броја локалних депонија које не испуњавају прописане услове.

9. Потребно је побољшати координацију и сарадњу између локалног становништва и оператера регионалних депонија.

Постојеће, као и будуће регионалне депоније суочавају се са проблемима у вези са сакупљачком мрежом, накнадама које грађани морају да плате и навикама становништва. С обзиром на недовољан надзор надлежних органа и недовољну еколошку свест, рурално становништво често отклања отпад спаљивањем на отвореном простору. Поред побољшања надзора и свести, успостављање боље сарадње између оператера и локалног становништва може предупредити поменуте проблеме.

10. Потребно је створити ефикасан, ефикасан и правичан систем финансирања животне средине по принципу „загађивач плаћа“.

Скоро све локалне самоуправе у Банату, кроз локалне буџетске фондове за заштиту животне средине троше мање новца него што су путем наменских накнада наплатиле од грађана и привреде и то траје годинама. Присутна је и стална тежња да се средства из фонда троше ненаменски, на програме који нису у вези са заштитом животне средине. Потребно је обучити локалне доносиоце одлука како да успоставе делотворан систем финансирања заштите животне средине, као и еколошке НВО да прате и надзиру овај део јавних финансија.

11. Уложити додатне мере у решење проблема загађења из индустријских извора, али и ложишта у домаћинствима.

12. Потребно је побољшати рад медија у погледу извештавања и анализа на тему заштите животне средине, европских интеграција и руралног развоја.

Медији у овом тренутку недовољно покривају област животне средине, односно не увиђају значај побољшања стања у овој области за успешан завршетак преговора са ЕУ и ефективно дејство након достизања пуноправног чланства.

13. Повећати површину заштићених природних подручја уз обезбеђење квалитетнијег управљања, финансирања и надзора над њима.

Укључити локалне самоуправе и локално становништво у процес мапирања и израде предлога листа подручја за мрежу НАТУРА 2000. Укључити невладина удружења за заштиту природе у процес праћења статуса заштићених подручја.

14. Јачати капацитете управљача заштићених подручја односно обезбедити њихово одговорно руковођење датим подручјем.

Поред стандардних мера (број и стручно усавршавање запослених, набавка опреме) потребно је јачати капацитете који би довели до развоја финансирања заштићених подручја кроз развој еко-туризма, маркетинг, наплату коришћења простора, пројекте, повољне кредите и друге финансијске инструменте. Уложити напоре у информисању и унапређењу свести грађана, пољопривредника и предузетника о значају заштићених подручја природе.

15. Створити институционалне услове за пласман органске пољопривреде, нарочито на страна тржишта.

Од посебног значаја за ову област јесте окупљање произвођача у области органске пољопривреде зарад стварања повољнијих услова за прибављање сертификата о квалитету који су неопходни за пласман органске хране односно, промоције, транспорта, откупа итд.

16. Ојачати правни и економски положај локалних акционих група (ЛАГ) за обезбеђење руралног развоја, као и средства за задржавање квалификованих особа.

У вези са националним, покрајинским и локалним фондовима за развој пољопривреде, испитати могућности да се пољопривредницима помогне у претфинансирању пројеката руралног развоја.

